

ДІЯЛЬНІСТЬ ОТЦЯ ІВАНА ВОЛЯНСЬКОГО СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ (1884 – 1890 рр.)

У статті висвітлюється діяльність о. І.Волянського в становленні суспільного, культурного, економічного, освітнього життя українських іммігрантів в початковий період масового переселення українців до США із західноукраїнських земель.

Ключові слова: Іван Волянський, УГКЦ, греко-католицьке духовенство, американські українці, діаспора.

Постать греко-католицького священика о. Івана Волянського, як першого організатора суспільного життя американських українців, ще недостатньо висвітлена у вітчизняній історіографії. Об'єктом наукового дослідження о. І.Волянський, першочергово, постав в працях діаспорного дослідника О.Кравченюка¹, свідчення його суспільної та душпастирської роботи висвітлено В.Галичем,² М.Куропасем³, Ю.Бачинським⁴, значимість його місійної акції підкреслена в пропам'ятних книгах Українського Народного Союзу і Союзу українців греко-католиків "Провидіння". Ціннісні матеріали про участь о. І.Волянського в профспілкових американських організаціях у справі захисту прав робітників і покращення їхніх умов праці у вугільному регіоні Пенсильванії помістив у своїй праці американський дослідник В.Грін.⁵

Кількість емігрантів, що прибула до Америки в кінці XIX ст. достеменно невідома, адже емігрантів з етнічних українських земель, про історію яких американські імміграційні агенти нічого не знали і не дуже нею цікавилися, записували перших переселенців з українських земель під різними національностями, "поляк", "росіянин", "угорець", "галичанин".⁶ Перші емігранти ідентифікували себе русинами, а назву "українці" почали вживати на початку XX століття. Русини не протестували через неточності у фіксації їхнього походження, адже самі були малосвідомі і не знали до кінця своєї національної приналежності через політичну нестабільність на батьківщині. Відомо, що Австро-Угорщину в період 1870 – 1914 рр. покинуло близько 650 – 700 тис. осіб, які переселились до США та Канади⁷. Еміграція до північноамериканського континенту збільшувалась протягом 80-х і 90-х років XIX століття за рахунок поселенців з Галичини (Лемківщина, Стрий, Самбір, Борщів) і Закарпаття. В цей період масової еміграції українців до Сполучених Штатів агенти-посередники направляли більшість поселенців до антрацитового регіону штату Пенсильванія, найперші компактні та чисельні поселення українців в цьому штаті, сформувалися в містах Шенандоа, Хазелтон, Вілкс-Бері, Скрантон, а також у вугільних районах Західної Пенсильванії⁸.

Коли люди прибували до США, вони бачили наскільки нереальними були їхні мрії про швидке збагачення і кращого життя. В нових умовах переселенці повинні були змиритись з думкою, що їх обманули корисливі агенти і привезли як дешеву робочу силу і заміну для страйкуючих робітників на копальнях Пенсильванії, через що, ірландські та уельські робітники з неприхованою ворожістю поставились до новоприбулих русинів. Газета "Нью Йорк Таймз" писала: "...вони їх пригноблювали, чинили утиск, але безуспішно, тому що вони звикли, що їх ображають, морять голодом, б'ють у рідному краї. Здається вони вірили, що такою завжди була їхня доля"⁹.

Русини в абсолютній більшості не вмели писати і не знали англійської мови, вони терпіли образи та жорстокість і в той же час, така їхня поведінка викликала симпатію і захоплення з боку місцевого населення. Вони мали надію на краще майбутнє, тому й безупинно працювали, безкінечними годинами розбиваючи каміння в темних тунелях шахт. Емігранти інших

національностей отримували допомогу і турботу від держав свого походження: священники, вчителі, спеціалісти різного профілю прибували разом з ними, тому вони легко могли організувати своє власне релігійне, культурне та економічне життя¹⁰.

Водночас перебуваючи у незнайомому, а часто ворожому середовищі, русинські емігранти швидко відчували велику потребу у своїх власних організаціях, понад все у своїй церкві, яка була центром їх суспільного життя в Україні. На 1882 рік в містечку Шенандоа (Пенсильванія) проживало близько сорок русинських родин¹¹, саме вони у 1884 році звернулись до місцевого купця Карла Райса з проханням допомогти скласти листа-петицію до греко-католицького митрополита Сильвестра Сембратовича, архієпископа Львівського, в якому вони просили: "...Ми тут, Владико, зайшли самі, хоч незрячі. Але не зовсім ми ті самі, що в краю, бо до того щось нам бракує. Бракує нам Бога, котрого ми розуміли б, котрого лиш по-своєму могли б чтити. Ти, Владико, отець нам і тут, бо отець Руської Церкви, хоч ми з Заходу Руси і не з Твоєї дієцезії. Тож просимо: дай нам з краю духовних, дай благословення на будову церков, хай на чужині маємо все, чим свята наша Русь"¹².

У відповідь митрополит С.Сембратович писав: "Возлюблені в Христі Русини, вірні греко-католицького обряду в Америці! Запрошений на посвячення церкви в Криниці, ... відвідав я тамті гірські села – і чув я, що много людей наших пішло на зарібки. То мені було прикро, що вони не мають свого отця духовного, щоб вразі потреби духовної міг їх потішити і заосмотрити ласками Божими, – я дуже втішився, коли дістав від Вас письмо з підписами Вашими і просьбою о свого душпастиря. І зараз знайшов я Вам душпастиря нашого руского з тої Архідієцезії Львівської. ... Називається Іван Волянський і сподіваюся, що будете задоволені з нього. ...Старайтеся триматися свого руского обряду і святої нашої греко-католицької Церкви... Напишіть до мене, що будете потребувати, а я постараюся про все для Вас"¹³.

Як визнають всі дослідники української еміграції в США, як діаспорні так і вітчизняні, саме о. І.Волянський увійшов в історію, як перший організатор її культурного, духовного, економічного і суспільного життя.

Отець І.Волянський народився 2-го липня 1857 року в Яблонові біля Копичинець, що на Тернопільщині, в родині о. Якова Волянського й Теклі з Мацелинських. Початкову освіту здобув у рідному селі, а гімназійне навчання закінчив у Тернополі 1875 року. На студії теології поступив у духовну семінарію у Відні, студіюючи одночасно на тамошньому університеті математику й вивчаючи східні мови: єврейську, старо-халдейську, сирійську та арабську, а коли до цього додати також, що він був добрим знавцем латинської, грецької, англійської, французької, німецької, португальської та слов'янських мов, то розуміємо, що перший греко-католицький священник на американській землі був високоосвіченою людиною, чого і потребували "неписьменні" русини-іммігранти. Побувши два роки у Відні, він повернувся в Галичину й у Львові закінчив свої теологічні студії. Одружився з Павлиною (1861 – 1896), дочкою о. Юліяна Ганкевича, пароха Красного біля Теремовлі, а після висвячення завідував парохіями в Городку, Крилосі, Настасові, Нагір'янах і в Луці. По смерті батька о. Якова, він обняв пост адміністратора парохії в рідному Яблонові, де його у 1884 році застало призначення митрополитом С. Сембратовичем на місійну працю до Америки¹⁴.

Новина про приїзд греко-католицького священника о. І.Волянського, який мав прибути на кінець 1884 року до США швидко поширювалась серед емігрантів антрацитного регіону Пенсильванії. Вони організували групу волонтерів, яка переймалась питанням збору коштів і організації переїзду священника до Америки. Пастирі польських церков, були розгнівані, бо відчували відхід від костелів чисельної русинської пастви. Вони поширювали чутки, що греко-католицький священник не може приїхати до Сполучених Штатів, тому що Рим цього не дозволить, навіть уряд Сполучених Штатів не дозволить одруженому священнику східного обряду приїхати до Америки.

Ці чутки досягнули певної мети, тому що багато-хто утримався зробити внесок для цієї справи, кажучи: "...нічого з цього не вийде в будь-якому разі". Проте все стало зрозуміло лише після приїзду отця Івана (Джона) Волянського, який прибув до Америки зі своєю дружиною на початку грудня 1884 року. Після невеликої зупинки в Джерзі Сіті (штат Нью Джерзі), він приїхав у Шенандоа 10 грудня 1884 року, де його радісно зустрічала велика кількість людей¹⁵.

Мету і позицію свого перебування в Америці Іван Волянський сформулював у відповідь на

неправильне повідомлення в газеті: "... він не підпадає під юрисдикцію місцевої церковної ієрархії в Америці чи будь-де інде, але він завжди підпорядкований Папі, тому що брат Митрополита Львівського, Джозеф Сембратович представляв церкву в Римі"¹⁶. Отець Волянський заявив, що митрополит не давав йому жодних інструкцій і ордерів, лише через те, що не думав, що римо-католицьке духовенство буде думати над тим як розцінити юрисдикцію священика іншого обряду і випробовувати його, – "З того, що ніде не було згадано про моє підпорядкування місцевій римо-католицькій церкві, греко-католицький архієпископ радив, щоб я довів до відома місцевого римо-католицького єпископа особисто чи письмово про свою місію і попросити допомоги і сприяння у моїй роботі"¹⁷.

Пізніше С.Сембратович порадив о. І.Волянському зустрітись з місцевим римо-католицьким духовенством і налагодити роботу, яка б базувалась на порозумінні між двома гілками однієї церкви. Іван Волянський, слідуючи настановам митрополита Сембратовича, через чотири дні по приїзді поїхав до Філадельфії, щоб зустрітись з місцевим архієпископом Патриком Раяном. Проте його прийняв головний вікарій архідієцезії, о. Волш. Ознайомившись зі супроводжуваним листом від митр. С.Сембратовича на о. І.Волянського, він відразу ж припинив аудієнцію, коли дізнався, що отець був одруженим священиком. Трактуючи, що ця прикрість була простим непорозумінням, о. І.Волянський звернувся за рекомендаційним листом до Макса Шамберга, австрійського консула у Філадельфії. Вдруге, прийшовши на аудієнцію, його зустрів римо-католицький священик Ігнатіус Хорстман (пізніше єпископ Клівлендський), який повідомив о. Волянського, що не визнає його католицьким священнослужителем через його одружений статус, не приймає до уваги рекомендаційного листа від австрійського консула, а в результаті не дозволяє о. І.Волянському побачитись з архієпископом П.Раяном¹⁸.

Про конфлікт і непорозуміння з римо-католицькою церквою в Америці о. І.Волянський написав у своєму листі до львівської газети "Діло", від 19 лютого 1885 року, зокрема: "Архієпископ Філадельфійський в жодному разі не бажає визнавати нашого обряду. Він мені заборонив ходити до його церков, а своїм віруючим відвідувати наші. Це трапилось, тому що деякі польські священики, які хотіли зберегти своїх людей у парафіях настроїли архієпископа проти мене. Тим не менше, ми очікуємо, що це непорозуміння буде залагоджене, коли ми отримаємо схвалення з Риму, яке зараз намагається отримати наша ієрархія".

На жаль, ніякого схвалення з Риму не прийшло, але о. І. Волянський сам намагався знайти виправдання такій позиції римо-католицького духовенства, заявляючи: "... вони мають певні причини зі своєї точки зору. Можливо, якби я був у подібній ситуації, я б не діяв якимось інакше. Вони не були добре знайомі з грецьким (східним) католицьким обрядом. Побоюючись моєї присутності, священики польського латинського (римського, західного) католицького обряду склали не дуже прихильне враження про мене. Це і не дивно. Церковна влада з острахом спостерігала за інертною ситуацією в польських парафіях у Сполучених Штатах і не хотіла цьому повторитись у ранньому розвитку Русинської церкви. Головним докором проти Греко-католицької церкви було те, що перший священик, який приїхав був одруженим чоловіком."¹⁹

Як результат, у 1887 році Духовна Конгрегація за Поширення Віри Католицької Церкви видала постанову, яка постановляла, що кожний священик, який приїде в Америку повинен отримати юрисдикцію від єпископа латинського обряду на тій території, де він збирається працювати. Постанова також передбачала, щоб священики приймали celibat, а одружені священики мали бути відкликани²⁰.

Постанова "Orientalium Dignitas" папи Лева XIII, від 30-го листопада 1894, ще раз офіційно оформила підпорядкування католиків східного обряду духовенству латинського²¹. Тому, не зважаючи на те, що діяльність о. І.Волянського під час своєї місії до Сполучених Штатів Америки була всеосяжна та успішна, і він заслужив любов і повагу людей русинської громади і поза нею, він був змушений повернутись до Галичини в першій половині червня 1890 року і передати всі обов'язки над парафіями і фінансові справи своєму помічнику, новоприбулому неодруженому греко-католицькому священику о. К.Андруховичу²².

Своєю безутомною працею для своїх людей, не дивлячись на жодні невдоволення і обставини, о. І.Волянський привернув увагу американської преси. Наступне було написано про нього у "Шенандоа Геральд" (Вісник Шенандоа) від 30 травня 1887 року: "Іноземець з незнайомої країни без будь-якої посторонньої допомоги, але з непереборною волею, вихованістю і рішучістю, почав складати разом багато уламків своєї церкви у вугільному регіоні і намагався

забезпечити своїх віруючих усім необхідним для служіння Богу і своїй вірі у відповідності до власних обрядів і традицій".

Від часу свого приїзду о. І.Волянський починає активну душпастирську діяльність. Першочергово він повинен був знайти місце для служіння літургій. Польський, німецький й ірландський пастирі відмовили йому у допомозі, тому він орендував Керн Хол в Шенандоа і в середу, 12 грудня 1884 року, на другому поверсі цього будинку, була проведена перша вечірня служба Бога. У коридорі він збудував тимчасовий вівтар, простий прикрашений стіл, який був відокремлений від мирян перегородкою з трьома проходами. Там само, 22 грудня 1884 року, на свято Непорочного Зачаття Діви Марії, була відслужена першу українську греко-католицьку літургію на північноамериканському континенті.

Протягом кількох місяців, тимчасова каплиця, названа на честь Непорочного Зачаття, використовувалась для служіння літургій, хрещення, одруження і похоронів. Тим часом, отець Волянський почав планувати будівництво Русинської церкви. 18 січня 1885 року він скликав зібрання парафії. Була сформована церковна рада для збору коштів на будівництво. Кожна родина мусила пожертвувати по 10 доларів, одинокі люди по 5 доларів; щомісячні внески були встановлені у розмірі 1 долар для сімей і 50 центів для однаків. На цьому зібранні була заснована перша українська організація в Америці – Братство Святого Миколая²³.

Зведення церкви почалося у жовтні 1885-го року. Після закладання фундаменту було освячено кутові стрижні. Свідок Діонісій Селлі написав згадку про цю подію: "Коли з фундаментом було закінчено, почалася церемонія освячення. Зібралась величезна кількість людей, щоб прийняти в ній участь. Погода була чудова. Коли почалася церемонія сльози радості окропили землю як роса. Почуття радості панувало надзвичайне, не дивлячись на неприємні зауваження з боку поляків, які стояли неподалік. Вони навіть не зняли свої капелюхи перед святим хрестом. Проте вони це зробили перед Ленаркевичем (духовним провідником польської церкви), який залякував вигнанням із церкви будь-кого, хто посміє взяти участь у благословенні заснування нової церкви)"²⁴.

Будівництво церкви просувалось і здавалось, що вже до кінця року українська громада зможе її відвідувати, але з'явилась неочікувана проблема. Через недогляд сторони підрядчика, осів дах церкви, який потрібно було будувати наново. Церкву було побудовано восени 1886 року. Незадовго до цього, в американській газеті отець І.Волянський написав: "З Божою допомогою будівництво майже закінчено. Богослужіння в новій церкві правляться вже протягом восьми місяців. Цими днями для церкви було придбано три дзвона. Вони були освячені і названі іменами: Сильвестр, Іван і Юліан"²⁵.

Разом із будівництвом церкви перед отцем Волянським постало інше випробування. Багато людей помирало від нещасних випадків на шахтах вугільного регіону Пенсильванії, інші помирали природною смертю, тому виникла необхідність знайти місце для їх поховання, римо-католицька влада не дозволила хоронити померлих на своєму кладовищі.

Отець І.Волянський за сприянням своїх парафіян купив маленький наділ землі, який був швидко заповнений могилами, тому що русини привозили до Шенандоа своїх померлих родичів і знайомих з різних частин штату Пенсильванія. У 1905 році русинська парафія у Шенандоа купила чотири акри землі під нове кладовище за 438 доларів. Хрест з того кладовища містить напис "Русини греко-католицької віри, поховані між 1885 і 1889 роками, лежать у вічному спокої. Спочивайте з Богом. Вічна пам'ять"²⁶.

Перша русинська парафія організована отцем Волянським поступово і впевнено зростала. У перші два місяці його перебування у Шенандоа до нього приєдналося і зареєструвалося триста чоловік, а через рік вже налічувалось до п'ятисот вірних. У 1887 році місцева газета вже згадує 800 греко-католиків у місті, але ці цифри не відображали справжньої кількості людей яким служив перший священик. Українські емігранти приїжджали в антрацитний регіон до отця Волянського навіть з інших штатів.

"Вісник Шенандоа" писав: "Отець Волянський можливо має найбільшу парафію серед усіх у Сполучених Штатах, тому що люди з Балтимору, Нью Йорку й інших територій приїжджають до Шенандоа, щоб взяти шлюб"²⁷. "Хтось захоплюється його енергією, витримкою і жертвовною службою на благо віруючих своєї церкви по всіх просторах Америки... Працьовитості отця Волянського не має рівні. Він вкладає душу у свою роботу так безмежно, що він рідко коли

дозволяв собі перепочинок. Якщо його життя і здоров'я витримають це випробування, то його релігійна постать, так само як і церква досягне великих вершин і буде заснована через декаду чи дві, і потім він вже зможе приймати вшанування на які він так щиро заслужив"²⁸.

Отець І.Волянський написав до митрополита С.Сембратовича листа з проханням призначити нових греко-католицьких священників, в іншому листі до свого товариша о. О.Стефановича, він наголошував на потребі освічених людей, які б будували нове життя в еміграції, "... без них наші люди зникнуть". У відповідь на його прохання у 1887 році до Америки прибули о. З.Ляхович і В.Сіменович, студент права Львівського університету. Проте, отримавши парафію у м. Кінгстон, о. З.Ляхович через п'ять місяців, 4 листопада 1887 року, помер, і о. І.Волянський знову залишився один у своїй душпастирській праці²⁹.

Восени 1888 року він відправив В.Сіменовича до Галичини знайти отців, управників до кооперативів та друкарів для друкарських магазинів, чоловіків та жінок для хору і театральних груп і людей, які могли б організовувати і проводити громадські зібрання та культурні заходи. У Львові В.Сіменович спілкувався з Іваном Франком і Михайлом Павликом, відвідав Наталію Кобринську. П'ятнадцять священників погодилось на поїздку до США волонтерами. Серед них був вищезгаданий о. К.Андрухович, який перед цим прийняв целібат.

Вже було згадано, що під час своєї роботи на українській парафії в Шенандоа, о. І.Волянський заснував 18-го січня 1885 року братство св. Миколая. Головною метою братства був збір коштів на будівництво церкви, але в подальшому воно стало головним ядром для майбутніх українських допомогівих товариств в США. В статуті товариства головною метою визначалося "...створення допомогівого фонду, до якого зверталось братство через хвороби або смерть своїх членів"³⁰.

До 1887 року вже були організовані за почином о. І.Волянського допомогіві товариства в Олифанті, Фріленді, Хазелтоні, Кінгстоні, Шамокіні, Мейфілді, Пітсбурзі, Вілкс-Бері, Плимуті та Нью Джерсі, і цього ж року було проведено конвенцію цих допомогівих товариств в Олифанті для кращої координації їхньої роботи. За результатами зібрання було створено центральну організацію, яка називалась – "Союз Русинських Братств Америки", яка на початок січня 1898 року виплачувала 500 доларів допомоги у випадку смерті одного зі своїх членів. Як результат, лише за один рік чотирнадцять допомогівих русинських братств приєдналось до центральної організації, "Союзу Русинських Братств Америки"³¹. Розуміючи позитивну фінансову складову в діяльності допомогівих братств, багато українців почали приєднуватись до аналогічних товариств інших національностей в Америці, здебільшого словацьких, через що велика кількість русинів втратило почуття національної ідентичності і розчинилась в словацькій громаді. Братства у Вілкс-Бері, Мейфілді і Плимуті перейшли під вплив Російської православної церкви, але братства у Шенандоа, Шамокіні, Олифанті, Джерсі Сіті, Пітсбурзі, Хазелтауні, а також МакАду залишились українськими греко-католицькими³².

Отець І.Волянський не обмежився лише заснуванням допомогівих братств та церков. Він, як справжній організатор, піклувався також про культурний і економічний розвиток своїх громад. З його ініціативи було створено перший український хор, першу читальню, першу театральну трупу і перший оркестр, які працювали і творили в Шенандоа.

Під час своєї місіонерської праці щоб надати хоч якусь освіту емігрантам і тим самим підтримувати їхню єдність, о. І.Волянський почав видавати газету "Америка". Про те, як дійшло до появи цієї газети, пише він наступне: "Зачав я проте сам учитися друкувати, спровадивши собі спершу малу ручну пресу з англійським письмом; опісля спровадив я руські черенки, кирилицю з друкарні ставропігійської, котрі мали ту невігідність, що були трохи вищі від звичайних англійських букв, отже разом тяжко було друкувати. Тою кирилицею почав я друкувати першу газету, котру я назвав, Америка'. Друкарства ходив я вчитися до друкарні Геральда ("Івнінг Гералд" – газета в Шенандоа), а потому вчив я своїх хлопців"³³. Помагали о. І.Волянському Григорій Дольний, Василь Сарич з Лемківщини, пізніше – серб Нєготинич, а Антін Петровський зробив друкарські столи, станки на черенки, стільці для друкарів, полиці тощо. На початку газета виходила один раз на два тижні, але вже через рік вона стала тижневиком. З часом редакторство газети переймає В.Сіменович. Намагаючись підвищити рівень і статус свого часопису, о. І.Волянський запрошував Івана Франка приїхати до Шенандоа, окрім цього В.Сіменович під час своєї поїздки восени 1888 року до Львова просив М.Павлика, а через нього і М.Драгоманова, присилати матеріали для публікації в "Америці".

Велике значення в житті перших осередків русинських іммігрантів мали зорганізовані о. І.Волянським, при співпраці В.Сіменовича, торговельні крамниці (кооперативи), в яких русини-емігранти могли купувати товар дешевше. Перші з них постали в Шамокіні, Шенандоа, Фріленді, Гейзелтоні, Плимуті й Олифанті. Сам о. І.Волянський був президентом усіх тих крамниць і без його підпису ніхто не міг проводити будь-яких торговельних трансакцій. Для допомоги у веденні торговельних магазинів він спровадив з Галичини трьох молодих студентів І.Яновича, О.Копровського й А.Вислоцького. Першого о. І.Волянський вислав до торгівельної школи у Філадельфії, а пізніше віддав йому ведення крамниці у Плимуті. В Олифанті крамницю вів спочатку В.Сіменович, потім Хиляк; в Шамокіні – деякий час В. Сіменович, а пізніше, по черзі Іван Ґлова, Степан Мурдза, Теодозій Талпаш. Першим, що мав крамницю у Шенандоа, був Юрій Вретяк, а після нього Михайло Кушвара, а дещо пізніше о. І.Волянський заложив крамницю для своєї сестри. Цією крамницею о. І.Волянський хотів "дати початок до закладання крамниць на спосіб "Народної Торгівлі" в Галичині. Коли з виїздом о. Волинського крамницю перебрав о. Андрухович, почалися різні особисті непорозуміння й сварки, що знищили всі попередні надбання³⁴.

О. І.Волянський допоміг русинам не тільки зорганізуватися в окремі громади, але і зробив також перші кроки в напрямі налагодження контактів наших громад з місцевим населенням і громадами інших нацменшин в США. Разом з о. Ляховичем і В.Сіменовичем він вступив у члени профспілкової організації кравців і вуглекопів "Найтс оф Лейбор" ("Knights of Labor"), члени якої взяли навіть участь у похоронах о. Ляховича в Шенандоа. о. І.Волянський був єдиним священиком у вугільному регіоні Пенсильванії, що відкрито підтримував шахтарів і був активним учасником їх страйків, боровся за поліпшення умов праці на копальнях антрацитного регіону³⁵. А 4-го липня 1887 року під проводом о. І.Волянського русинська громада в Шенандоа вперше взяла участь у святкуванні роковин Незалежності США.

Діяльність о. І.Волянського під час своєї місії до Сполучених Штатів Америки була загальноохоплююча і успішна. Він заслужив любов і повагу людей української громади і поза нею. Здається, історія української церкви і імміграції мала б зовсім інший і не такий трагічний напрям розвитку, якби отець Іван Волянський не повернувся до Галичини. В той час, мало хто міг собі уявити наскільки страшні і важкі наслідки буде мати його від'їзд для розвитку русинських громад. Він був силоміць змушений повернутись, тому що римо-католицькі єпископи в США проявляли такий тиск на Конгрегацію за Поширення Віри, що вона дозволила лише неодруженим священикам чи вдівцям без своїх дітей приїжджати до Сполучених Штатів Америки для місійної роботи³⁶.

Як вже зазначалося, результатом прийнятих декретів і тиску з боку римо-католицьких священиків стала передача всіх обов'язків над парафіями і фінансові справи помічнику о. І.Волянського о. К.Андруховичу, і вже після цього о. І.Волянський повернувся до Галичини в першій половині червня 1890 року, проте не на довго.

Стан речей погіршився, коли почали надходити постійні скарги на о. К.Андруховича від русинських громад на адресу митр. С.Сембратовича, в яких греко-католицького священика звинувачували у нечесному використанні церковних грошей і нехтуванні думкою церковної ради, яка складалась з парафіян церкви. У відповідь на ці скарги митрополит знову відправив о. І.Волянського вирішити це питання, проте по приїзді о. Андрухович не впустив о. І.Волянського на територію і не дозволив відправити йому недільну службу в церкві, яку останній і заснував, а також не підкорився волі інструкцій митрополита. У відповідь на такі дії з боку о. Андруховича 17 липня 1890 року митр. С.Сембратович, а пізніше і католицький архієпископ Філадельфійський Раян відсторонили о. К.Андруховича від душпастирських обов'язків, а опікуватись громадою було доручено о. Т.Обушкевичу.

Отець І.Волянський, зламаний останніми подіями, повернувся в Галичину і русинські парафії в США більше не відвідував.

Отже, переломним моментом, що визначив початок самоорганізації і влаштування побуту русинів у США, був приїзд першого греко-католицького священика Івана Волянського, який зробив багато для русинських емігрантів на новій землі. Через деякий час лише з аналогічною енергією і бажанням допомогти уразливим русинам почав працювати "Американський кружок", який складався з галицьких греко-католицьких священиків: о. Н.Дмитріва, о. С.Макара,

о. І.Ардана, о. М.Підгорецького, о. А.Бончевського, о. І.Констанкевича, о. П.Тимкевича, о. М.Стефановича, які прибувають до США в другій половині 90-х років XIX століття.

- ¹ Кравченко О. Стежками отця Волянського в Америці // Календар-альманах Українського Народного Союзу на рік 1994. – Джерсі Сіті. – С. 81 - 106.; Кравченко О. Українці в Америці // Ювілейний альманах Українського Братського Союзу з нагоди 75-ліття: 1910 – 1985 / Ред. Д. Корбутяк. – Скрантон, 1985. – С. 83 – 102.
- ² Halich W. Ukrainians in the United States. – Chicago, 1937. – 136 p.
- ³ Kuropas M. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884 - 1954. –Toronto, 1991. – 560 с.
- ⁴ Бачинський Ю. Українська імміграція в Сполучених Штатах Америки / Ю.Бачинський. – К., 1995. – 342 с.
- ⁵ Green V. The Slavik community on strike: immigrant labor in Pennsylvania anthracite. – Philadelphia, 1968. – 260 p.
- ⁶ Halich W. Ukrainians in the United States. – P. 14.
- ⁷ Маркусь В. З'єднані Держави Америки // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т. 3. – С. 809.
- ⁸ Бачинський Ю. Вказ. праця. – С. 34.
- ⁹ Свобода. – 1904. – Ч. 20. // Пропам'ятна книга: Видана з нагоди сорокалітнього ювілею Українського Народного Союзу (1894 – 1934). – Джерсі Сіті, 1936. – С. 10.
- ¹⁰ Kuropas M. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations. – P. 34.
- ¹¹ Procko B. Ukrainian Catholics in America: A history. – Washington D.C., 1982. – P. 12.
- ¹² Sochocky I. The Ukrainian Catholic Church of the Byzantine Slavonic Rite in the USA. // The Ukrainian Catholic Metropolitan See, Byzantine Rite, USA. – Philadelphia, 1959. – P. 200.
- ¹³ Там само. – P. 201.
- ¹⁴ Кравченко О. Вказ. праця. – С. 81
- ¹⁵ Кравченко О. Вказ. праця. – С. 85.
- ¹⁶ "The Church Status; Reverend Father Wolansky of the Greek Church Makes a Statement". Shenandoah Herald. – 1887. – June 4.
- ¹⁷ Там само.
- ¹⁸ Кравченко О. Вказ. праця. – С. 83.
- ¹⁹ "The Church Status". Shenandoah Herald. – 1887. – June 4.
- ²⁰ Sokhocky Isadore. The Ukrainian Catholic Church of the Byzantine Rite. – С. 206 – 207.
- ²¹ Pospishil Victor. Ineterritorial Canon Law Problems in the United States and Canada. Cesepeak City, Maryland, – 1955. – С. 19.
- ²² Календар Союзу "Провидіння" на 1932 рік. Вказ. праця. – С. 119
- ²³ Куропась М. Українсько-американська твердиня: перші сто років історії Українського Народного Союзу. – Острогозьк – Чикаго, 2004. – С. 56.
- ²⁴ Constance J. Tarasar. Orthodox America, 1894 – 1976: Development of the Orthodox Church in America. Syoset, – New York, 1975. – С. 45.
- ²⁵ Кравченко О. Вказ. праця. – С. 84.
- ²⁶ Jubilee Book of St. Michael's Church in Shenandoah. – Shenandoah, 1959. – P. 12.
- ²⁷ Shenandoah Herald. – 1886. – Sept. 3.
- ²⁸ Констанкевич о. І. Історія першої руської церкви в Шенандоа, Пенсильванія // Перший Русько-Американський календар за ред. о. Н.Дмитріва. – Мавнт Кармел, Пенсильванія, 1887. – С. 138.
- ²⁹ Бачинський Ю. Там само. – С. 201.
- ³⁰ Куропась М. Там само. – С. 62.
- ³¹ Там само. – С. 63.
- ³² Бачинський Ю. Вказ. праця. – С. 203.
- ³³ Пропам'ятна книга: Видана з нагоди сорокалітнього ювілею Українського Народного Союзу (1894 – 1934). – Джерсі Сіті, 1936. – С. 36.
- ³⁴ Петровський А. Мої перші роки в Америці // Календар Українського. Робітничого Союзу на рік 1939. - Скрантон, 1939. – С. 88.
- ³⁵ Green V. The Slavik community on strike. – P. 106.
- ³⁶ Календар СУК "Провидіння" на 1932 рік. Вказ. праця. – С. 119.

В статье автор исследует значение деятельности греко-католического священника И.Волянського в становлении общественной, культурной, экономической, образовательной жизни украинских иммигрантов в начальный период массового переселения украинцев в США из западноукраинских земель. Автор описывает миссионерскую деятельность И.Волянського и трудности в организации Украинской Греко-католической церкви в Северной Америке.

Ключевые слова: Иван Волянский, УГКЦ, греко-католическое духовенство, американские украинцы, диаспора.

The author examines the role of rev. Ivan Volianskyi in formatting social, cultural, economical, educational life of Ukrainians in the USA due to his missionary work during the pioneering period of mass migration from West Ukrainian territories to North America. The article reveals circumstances and hardships of canonical foundation of the Ukrainian Greek Catholic Church in North American continent.

Keywords: Ivan Volianskyi, Ukrainian Greek-Catholic Church, clergy, Ukrainian-Americans, diaspora.